

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

***Ανατροφή.**

Ἡ κατωτέρω μελέτη εἶνε πρόλογος βιβλίου χρησιμωτάτου, οὐ δέ ἀνάγνωσις θέλει γείνη πρόξενος μᾶλλον ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων, πολλῷ δὲ μᾶλλον εἰς τοὺς νέους νῦν ὅτε αὔτη ἀποτελεῖ τὸ κύριον προσὸν καλῶς ἀνατεθραμμένου ἀνθρώπου. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἀρκεσθῶμεν βεβαίως ἔως ἐδῶ προτίθεμεν οὖν τῷ ἀμέσως ἐπομένῳ τεύχει νὰ δημοσιεύσωμεν καὶ τὴν εἰσαγωγὴν. Βραδύτερον δὲ τὸ Β'. καὶ τὸ Γ'. μέρος τοῦ βιβλίου τὸ μὲν διαλαμβάνον διὰ τοὺς νέους τὸ δὲ διὰ τοὺς ἄνδρας.

«Ἡ φιλοφροσύνη, λέγει ὁ Λαμπρουγέρος, συνίσταται εἰς τὴν προσοχὴν ἣν πρέπει νὰ καταβάλλωμεν, ὅπως διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεών μας οἱ ἄλλοι εὐχαριστῶνται ἀπὸ ἡμῖς καὶ ἀπὸ ἑαυτούς.»

Αὕτη δὲν εἶναι ἡ ἀρετὴ, ἀλλ' εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ἐνίστε τὸ συμπλήρωμα πολλῶν ἀρετῶν. «Οθεν ἡ γαλλικὴ λέξις **bonnête**, ἥτις ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς σημασίᾳ ἔξεφραζεν ἀποκλειστικῶς τὸν δίκαιον, τὸν χρηστὸν, τὸν ἐνάρετον, εἶναι ἐν χρήσει σήμερον ὅπως σημαίνῃ πρόσωπον φιλόφρον, εὐγενὲς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένον.

Πράγματι ἡ φιλοφροσύνη, ὡς καὶ ἡ ἀρετὴ, ἀνθίσταται συχνάκις εἰς τὰς τάσεις μας, ἀναχαιτίζει τὰ διαδήματά μας, μᾶς ἐπιβάλλει τὴν θυσίαν πάσης δρέξεως μας, τὴν ἐπὶ τῶν πράξεών μας ἐπαγρύπνησιν καὶ τὸ μέτρον τῶν λόγων μας.

Ἄλλ' ἐὰν κατὰ τοῦτο ὁ εὐγενῆς προσεγγίζει τὸν ἐνάρετον, εἶναι πολλῷ κατώτερος αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλας ἐπόψεις.

«Ο ἐνάρετος ἀνθρώπος, ὁ δῆγούμενος ὑπὸ τῆς φρονήσεως, στρέφει βλέμματα προσεκτικά ἐφ' ἑαυτοῦ, ἔξετάζει τὴν διαγωγὴν του, καταδικάζει τὰ σφάλματά του, τὰς κακίας του, τὰ ἐλαττώματά του, συναισθάνεται τὰς ἐλλείψεις του· ὅθεν τὸν βλέπωμεν πάντοτε ταπεινόφρονα.

Ἡ εὐμένειά του ἀφ' ἑτέρου ἄγει αὐτὸν νὰ δικαιολογῇ τοὺς ἄλλους καὶ μάλιστα νὰ εύρισκῃ ἀξίαν εἰς αὐτούς, νὰ τοὺς εύνοῃ, νὰ τοὺς ὑπηρετῇ καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις, ἐν αἷς οὔτοι διατελοῦσιν, δημοσίᾳ τε καὶ ἴδιαιτέρως, εἰς τὰ ἀξιώματα ὡς καὶ εἰς τὸν ἴδιωτικὸν βίον, εἰς τὴν εὐπορίαν ὡς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Κατὰ πλείσια λόγον οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ τὸ ὄποιον νὰ προσέλλῃ τινά.

Δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸν εἰς ἑκεῖνον, τοῦ ὄποιου ἡ εὐγένεια πηγάζει μᾶλλον ἐκ τῆς ματαιοφροσύνης ἢ ἐκ τῆς ἀρετῆς.

Οἰηματίας, κενόδοξος, ἴδιοτελής, δὲν ἐνεργεῖ ἢ ἐξ ὑπολογισμοῦ· φαίνεται φιλόφρων ἐξ ἐγωισμοῦ, δὲν ἀγαπᾷ, οὔτε ἐκτιμᾷ κάνενα.

Εἰς τὰς ζωηροτέρας διαδεσδαιώσεις τῆς φιλίας, εἰς τὰς

λεπτοτέρας περιποιήσεις του, εἰς τὰς ἀδροτέρας φιλοφρονήσεις του, δὲν παριστᾶ ἢ προσποίησιν εὐγενείας, δὲν φαίνεται ἢ ὡς χυδαῖος ὑποκριτής ὅστις διαδραματίζει τὸ πρόσωπον ἦρωος. «Ἐχει τέλος ἔξωτερικόν ἀπατηλὸν δύναται τις δὲ ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἐφαρμόσῃ ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε εἰς τοὺς Γραμματεῖς καὶ εἰς τοὺς Φαρισαίους, τάφοι κεκονιαμένοι.

Αὕτη ἡ εὐγένεια δὲν εἶναι ἀναμφιθόλως τὴν ὁποίαν οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες τῶν μαθητῶν σκοπεύουσι νὰ συστήσωσιν εἰς τὰς οἰκογένειάς των. Θρησκευτικαὶ καὶ ἡθικαὶ ἀρχαὶ ὡν ἐμφοροῦνται καὶ τὰς ὁποίας θέλουσι νὰ μεταδῶσουν πιστῶς εἰς τὰ τέκνα των, δὲν δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσιν ἢ ἐντελῆ εὐγένειαν, δηλαδὴ ἐκείνην ἥτις πηγάζει φυσικῶς εἴτε τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, τῇς ταπεινότητος καὶ τῇς ἀγάπης, εἴτε τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν, τῇς μετριοφροσύνης καὶ τῇς εὐμενείας.

Ἐπεταί ἐντεῦθεν ὅτι διακρίνωμεν δύο εἰδῆ εὐγενειῶν, τὴν μίαν ἐν ἀρετον, ἥτις γεννᾶται ἐκ τῆς θρησκείας καὶ ἐκ τῆς ἡθικῆς, καὶ ἡν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ ἡ εὐγένεια τῇς καρδίας, τὴν ἄλλην ἄγονον καὶ ἐπιπόλατον, ἥτις πηγάζει ἐκ τῆς φιλαυτίας, ἐκ τῆς ματαιοδοξίας, ἐκ τῆς ἴδιοτελείας, καὶ τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ εὐγένειαν ἐπίπλαστον.

Τοῦτο τὸ τελευταῖον εἶδος εὐγενείας, δσον μικρὰ καὶ ἀνεῖναι ἡ ἀξία του, παρέχει οὐχ ἡττον πολὺ μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καθ' ὅσον τοῖς προσφέρει εἶδος τι ἐγγυήσεως κατ' ἐκείνου τὸ ὄποιον δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ μάστιγα τῇς εὐγένειας. Βδελυρὰ ἴδιότης ἥτις μᾶς καθιστᾶ τραχεῖς, ἀποτόμους, βαναύσους ἀφορήτους, ἥτις καταδεικνύει κατάπτωσιν τοῦ ἀνθρωπίου γένους καὶ φαίνεται ὡς ὁ πρόδρομος τῆς διαλύσεως τῶν κοινωνιῶν.

«Οπως συναισθανθῶσιν οἱ νέοι τὴν φρίκην ἥτις ἀγένεια ὀφείλει νὰ τοῖς ἐμπνεύσῃ, ὑποθέσωμεν νέους ὅστις δὲν ἔτυχε παντελῶς ἀγωγῆς ἢ ὅστις δὲν ὠφελήθη ἐκείνης ἥτις ἔτυχε καὶ παρατηροῦμεν πλεῖστα ὅσα λάθη τὰ ὄποια δυνατὸν νὰ διαπράξῃ κατὰ τοῦ ὄρθιού λόγου ἥ κατὰ τῆς κοσμιότητος διότι οὐδὲν φαίνεται ικανώτερον νὰ διορθώσῃ τὰ ἐλαττώματα μᾶς ἢ τὸ νὰ τὰ βλέπωμεν, οὕτως εἰπεῖν, ἀποχωριζόμενα ἀφ' ἡμῶν καὶ ὡς εἰς ξένον πρόσωπον.

Τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, τιθέμενα τότε εἰς κατάλληλον ἀπόστασιν, μᾶς φαίνονται ὄποια εἶναι πραγματικῶς δηλ. πολὺ ἀξιομίσητα καὶ μᾶς πείθουσι νὰ ἐκτιμήσωμεν τὰς ἀντιθέτους ἴδιότητας.

Γνωστὸν εἶναι, ὅτι ὑπάρχουσι δύο τρόποι ὅπως διδάξῃ τις τὴν ἀρετὴν ὁ εἰς εἶναι νὰ τὴν ἀπεικονίσῃ μεθ' ὅλων τῶν χαρίτων, ὅλων τῶν θελγάτρων, ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων αὐτῆς καὶ νὰ ἀναφλέξῃ καρδίας ἔπι ἀνταξίας

αὐτῆς διὰ τοῦ θεάματος ἐκείνου, ὅπερ αὕτη ἔχει εὐγενὲς καὶ συγκινητικόν.

‘Ο ἄλλος εἶναι νὰ δεικνύῃ τις τὸ ἐλάττωμα μεθ’ ὅλης τῆς ἀσχημίας του καὶ ὅλης τῆς δυσμορφίας του, καὶ νὰ προτρέπῃ εὐθεῖαν ψυχὴν εἰς τὴν ἀγάπην παντὸς, ὅπερ εἶναι ἔντιμον, ἐμπνέων τὸ μῆσος πρὸς ἐκεῖνο ὅπερ, δὲν εἶναι τοιοῦτον.

‘Ακολουθοῦντες τὴν τελευταίαν ταύτην πορείαν, ἥτις μᾶς ἐφάνη ζωηροτέρα, ἀποτελεσματικωτέρα, μᾶλλον ἐπαγωγὸς, προσεπαθήσαμεν νὰ τὴν καταστήσωμεν βραχυτέραν, σαφεστέραν καὶ μᾶλλον εὔμεθοδον.

“Οθεγ, ἀντὶ νὰ παραστήσωμεν σύμμικτα καὶ ἀτάκτως τὰ διάφορα χαρακτηριστικὰ κακῆς ἀνατροφῆς, ἀτινα ὑπέδειξαν οἱ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι ἡθικολόγοι, ὑπηγάγομεν ὅλα ταῦτατὰ ἀδιστίτερα γνωρίσματας εἰστρεῖς μεγάλας τάξεις περιεχούσας: ὁ τὰς ἀγενείας αἴτινες προσβάλλουσι τὰς αἰσθήσεις, θ’ ἐκείνας αἴτινες προσβάλλουσι τὴν φαντασίαν ἢ τὸν νοῦν. γ’ ἐκείνας αἴτινες προσβάλλουσι τὴν καρδίαν ἢ τὴν ψυχὴν, δηλ. τὴν ἡθικὴν αἰσθητικότητα.

Αὗται αἱ τρεῖς μεγάλαι τάξεις, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη ἀπευθύνεται κατ’ ἐξοχὴν εἰς τοὺς μικροὺς παῖδας, ἡ δευτέρα εἰς τοὺς ἐφήβους καὶ ἡ τρίτη, εἰς τοὺς μᾶλλον ἀνεπτυγμένους νέους, ἀποτελοῦσιν ἀκολούθως ὄκτὼ ἴδιαιτερα ἄρθρα.

Τινὲς θὰ μεμφθῶσιν ἵσως ἡμᾶς, ὡς εἰσαγαγόντας εἰς τοῦτο τὸ πόνημα χαρακτήρας αἴτινες φαίνονται ἀνήκοντες εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἡθικῆς. Νομίζομεν ὅτι ἐλύσαμεν ἥδη τὴν ἀπορίαν ταύτην, ἀποδείξαντες ὅτι ἡ εὐγένεια εἶναι συχνάκις στήριγμα αὐτῆς· πράγματι, αὕτη κρατεῖ τοὺς νέους εἰς τὰ ὅρια τῆς ἀρετῆς, ὡς ἡ ἀρετὴ κρατεῖ αὐτοὺς εἰς τὰ ὅρια τῆς εὐγενείας. Ἐπαναλαμβάνομεν λοιπόν, ὅτι ἡ εὐγένεια δὲν εἶναι μόνον ἡ τέχνη ἢ ἡ ἔξις τοῦ νὰ μεταχειρίζηται τις καταλλήλους τύπους, ἢ τινας ἐθιμοταξίας· αὕτη ἔχει ἀποστολὴν σπουδαιοτέραν καὶ ὑψηλὸτέραν. ‘Ο δρός λόγος τὴν ἐπενόησεν ὅπως συστήσῃ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις ὑπολήψεως καὶ ἀμοιβαίας εὐμενείας. Τοιουτορόπως αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἔκφρασις τοῦ σεβασμοῦ τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν εἰς τοὺς ὄμοιούς μας.

‘Ορμώμενοι ἀπὸ τῶν ἰδεῶν τούτων δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἀσφαλῶς τὴν ἀγένειαν. Αὕτη δὲν εἶναι ἡ τὸ προϊὸν τῶν παθῶν ἀτινα μᾶς ταράττουσιν: αὕτη εἶναι τὸ σημεῖον καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς ὑπερηφανείας, τῆς φιλαυτίας, τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς περιφρονήσεως πρὸς τοὺς ἄλλους. Ὑπὸ ταύτην τὴν ἐποψίν, δὲν δύναται τις γ’ ἀρνηθῆ εἰς τὴν ἡθικὴν τὸ δικαίωμα νὰ ἐνασχοληθῇ περὶ αὐτῆς.

“Αλλα θὰ φοβηθῶσιν ἵσως μήπως οἱ νέοι μάθωσιν ἐκ τοῦ πονήματός μας νὰ ὑποπίπτωσιν εἰς τὰ ἴδια ἐλαττώματα ἐκ τῶν ὁποίων θέλομεν νὰ τοὺς προφυλάξωμεν, καὶ μῆσυνειθίσωσιν νὰ πράττωσιν καὶ νὰ λέγωσιν πράγματα διλίγον φιλοφρονητικά κ. τ. λ.

‘Αλλ’ ὅσον ἐστερημένος νοημοσύνης καὶ ἀν ὑποτεθῆ νέος τις δύναται ἄρα γε νὰ θεωρήσῃ τὰ ἐν τῷ βιολίῳ τούτῳ περιεχόμενα γνωρίσματα ἀξιομίμητα; Δὲν θὰ

θεωρήσῃ ἀπεναντίας ὡς φεύκτατα καὶ καταγέλαστα ἐλαττώματα;

Βεβαίως, δὲν είμεθα οἱ πρῶτοι, οἵτινες παρετηρήσαμεν τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν τραχύτητα, τὴν δυσθυμίαν, τὴν ψευδῆ αἰδὼ, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὰς ἀπερισκεψίας καὶ τὰς ἀγροικίας τῶν νέων. “Ολοὶ οἱ συγγραφεῖς οἵτινες ἔγραψαν περὶ τοῦ θέματος τούτου δὲν ἐδίστασαν νὰ τὰς καταγγέλωσιν, ἀποδεικνύοντες τὸ ἀξιομίσητον, καὶ ποριζόμενοι ἐξ αὐτῶν τὴν ὑπόθεσιν τῶν μαθημάτων των. Διατὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶναι ὁθῶν εἰς τοὺς συγγραφεῖς τούτους εἶναι ἔνοχον εἰς ἡμῖς; Διατὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θεωρεῖ τις ὡς ὠφέλιμον εἰς τὰ τερπνὰ πονήματά των, θὰ ἐφαίνετο ἐπικίνδυνον εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο;

“Ἄς μη εἰπωσιν δὲ ὅτι τινὰ τῶν παραδειγμάτων τὰ ὄποια ἔξελέξαμεν εἶναι πολὺ ταπεινὰ καὶ κοινότατα. Δὲν ὑπάρχει ἐν τὸ ὅποιον νὰ μὴ παρελάθωμεν καὶ νὰ μὴ ἀντεγράψαμεν σχεδὸν κατὰ λέξιν ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συγγραφέων, ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ὁρατίου, ἐκ τῶν ἐπιστόλων τοῦ λόρδου Σεστερφίελδ, ἐκ τῶν χαρακτήρων τοῦ Λαμπρουσγέρ ἢ ἐκ τῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ Λαρροσεφοῦ κολ. κ. τ. λ.

‘Ἐνομίσαμεν ὅτι ἐκεῖνο ὅπερ δὲν προσέκρουσεν εἰς τὴν ἀδρότητα τῶν μεγάλων τούτων συγγραφέων δὲν ὠφείλεις νὰ προσκρούσῃ εἰς τὴν ἀδρότητα οὐδὲνός, καὶ ὅτι ἐκεῖνο ὅπερ δὲν ἀπαξιοῦσιν νὰ πραγματεύωνται εἰς τὰ συγγράμματά των ἡδυνάμεθα νὰ μὴν ἐρυθριάσωμεν νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν μετ’ αὐτοὺς εἰς τὰ ἴδια μας.

“Αλλως τε γράφομεν ὑπὲρ τῆς νεολαίας, καὶ ἡ ἔξις τοῦ νὰ βλέπωμεν παῖδας μᾶς ἡγαγεν εἰς θέσιν νὰ παρατηρήσαμεν ὅτι δὲν εἶναι ἀνωφελὲς νὰ ὑπενθυμίζωμεν ἐνίστε τὰς κοινοτέρας φιλοφρονήσεις εἰς ἐκείνους ἔτι οἵτινες, τυχόντες καταγγῆς μᾶλλον διακεκριμένης ἔχουσιν ἐπίσης ἀνατροφῆν κανονικοτέραν.

Δὲν προσθέτομεν πλέον ἢ μίαν λέξιν δι’ ἐκείνους οἵτινες μεθ’ ὅσα ἔκαμον, θὰ ἡδύναντο νὰ μᾶς κατηγορήσωσιν ἔτι ὅτι ὑπήρξαμεν λίαν λεπτολόγοι.

‘Η εὐγένεια συντίθεται ἐκ πολλῶν λεπτομερειῶν, δὲν πρέπει δὲ νὰ παραμεληθῇ οὐδὲμία ἐξ αὐτῶν. Εἶναι εὔκολον ν’ ἀποκτήσῃ τις τὴν ὑπόληψιν ἀνθρώπου εὐγενοῦς, ἀλλὰ καὶ εὔκολώτερον εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ τις τὴν φήμην ἀνθρώπου ἀγενοῦς. Μικρὰ φιλοφροσύνη, μικρολογία τις, ἐν τίποτε, δύναται νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ἐνὸς νέου καὶ νὰ τὸν πρωταγάγῃ εἰς τὸν κόσμον, ἐλαφρά τις ἀπροσεξία δύναται νὰ ἀρκέσῃ ἐπίσης ἵνα ἀποβῆ μισητὸς εἰς τοὺς προστάτας του καὶ ἀπολέσῃ τὴν τύχην του.

Τοῦτο συμβαίνει, διότι ἐν πεπολιτισμένῃ ἐποχῇ ἡ ἀγροικία εἶναι τὸ πρώτιστον τῶν ἐλαττωμάτων, ἀπαιτεῖται δὲ ὑπέροχος ἀξία ὅπως τὸ ἐλάττωμα τοῦτο συγχωρηθῇ. ‘Η εὐγένεια, τούναντίον, ἀποτελεῖ σύστασιν αὐτὴ καθ’ ἑαυτήν, κολακεύει τὴν φιλαυτίαν καὶ ἐπέχει τόπον πλείστων προτερημάτων. Εἶναι εὐχάριστον νὰ βλέπῃ εἰς ἔνα νέον τελειότητα, ἥτις τιμᾷ ὅλας τὰς καταστάσεις τοῦ βίου καὶ ἥτις ὠραίζει ἔξιστον ὅλας τὰς ἡλικίας.

Καὶ δὲν μετέβαλλε κατ’ οὐδὲν τὴν καρδίαν, δὲν θὰ

μᾶς ἀπέβαινεν ἀνωφελής. Συλλαμβάνει τις πάντοτε καλὴν γνώμην περὶ ἐκείνων σίτινες ἔχουσιν τρόπους ἐπιμεμεληθέντος καὶ γλῶσσαν εὐγενῆ, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν τρόπων κατηγορίων σησταύτησοι ἄνθρωποι μᾶς ἐκτιμῶσιν καὶ κρίνουσιν ἐὰν ἐτύχομεν καλῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐὰν εἴμεθα ἄξιοι τῆς φιλίας των ἡ ἐὰνδὲν ἀξιούμεθα εἰμή τῆς ἀδιαφορίας των.

Ἄλλ' αὐταὶ αἱ ἀλήθειαι εἶναι παρ' ἄπασιν γνωσταῖ. Οἱ

νέοι σῖτινες εἶναι τὸ κυριώτερον ἀντικείμενον τοῦ ἔργου μᾶς ἡ τὰς ἔμαθαν ἥδη ἡ θὰ τὰς μάθωσιν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ βιβλίου τούτου καὶ εἰς τὰ ἥθη τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν εἰς τὰς ὅποιας ἀνήκουσιν. Θέλομεν λοιπὸν ἀρκεσθῆ νὰ τοὺς πρόσκαλέσωμεν ὅπως ὠφεληθῶσιν ἐνωρὶς τῶν διδαγμάτων τούτων καὶ νὰ ἐπαυξήσωσι τοιουτορόπως τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐμπνέει ἡ ἡλικία των.

ΤΑ ΛΕΜΟΝΙΑ

Ἄλλὰ πάντες γνωρίζομεν, θ' ἀνακράξητε, τὰ λεμόνια καὶ οὐδεμίαντων χρήσεων αὐτῶν ἀγνοοῦμεν· νεώτερον δ' οὐδὲν βεβαίως νὰ μᾶς διδάξῃτε δύνασθε περὶ τοῦ πυρηνώδους καρποῦ τούτου, τοῦ καθαρῶς κίτρινον τὸ χρῶμα ἔχοντος καὶ τὸν χυμὸν δέξυν. Καθ' ἐκάστην αὐτὸν ἐντὸς μικρῶν κανίστρων παρ' ἄπασι σχεδὸν τοῖς μεταπράταις βλέπομεν, οἱ πλεῖστοι δ' ἐξ ἡμῶν ἀνὰ πᾶν ἕαρ ὑπὸ τῆς ἥδείας καὶ μαργεντικῆς εὐωδίας μεθύσκονται τῶν ἡνθισμένων πορτοκαλεῶν καὶ λεμονιῶν. Πάντες τέλος ἐν δοθείσῃ εὔκαιρίᾳ εἰς λεπτὰ ἐκόψαμεν τεμάχια ἐν ἡ πλείονα λεμόνια διὰ τὸ τέιον, ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡττὸν ἐλαφρῶς ἐθλίψαμεν τοιαῦτα ὑπεράνω ἰχθύος ὅπτοῦ ἡ δωδεκάδος νωπῶν διστρέων.

— Εξαίρετα καὶ ἀληθῆ ταῦτα, πολλὰ ὅμις ὑπολείπονται εἰσέτι πρὸς ἐντελῆ γνῶσιν τοῦ μικροῦ τούτου καρποῦ. Θέλετε νὰ συνεξετάσωμεν τὰ περὶ αὐτῶν, φίλε ἀναγνῶστα;

Ἡ λεμόνια δα—ἡ ὁξύγλυκυ κατὰ Βυζάντιον—παραδείγματος χάριν, εἶναι ποτὸν ὑγιεινὸν καὶ πάντες ἐν ἀσθενείᾳ ἡ ἐν ὑγείᾳ ὀλίγον ἡ πολὺ ἐπίετε ἐξ αὐτῆς. Ἐπανορθοῦ τὴν χολήν, εἶναι δὲ ἐξαίρετον εἰδικῶς φάρμακον κατὰ τῶν ὁξέων δερματικῶν ἐρεθισμῶν. Καὶ αὕτη ὅμις ἔχει ιδιαιτέρους κανόνας, εἰς οὓς ὑπόκειται. Ἐὰν λ. χ. εἶναι ὀφέλιμος τὴν πρώταν πρὸ τοῦ προγεύματος, πολὺ πλειότερον ὀφελεῖ τὴν ἐσπέραν πρὸ τῆς κατακλίσεως ἡ καὶ κατὰ τὴν νύκτα. Ὁ χολερικῆς ιδίᾳ κράσεως εὐκόλως ὑποφέρει καὶ ἐπωφελῶς μάλιστα τὸν ὀπὸν λεμονίου ἐν ποτηρίῳ ψυχροῦ ζακχαρώδους ὕδατος, καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν ὕπνον. Ἀποφεύγετε πάντες ἐν τούτοις τὸ πρὸς ἐξαγωγὴν τοῦ ὀποῦ πιεσθὲν λεμόνιον, ὡς περιέχον ὁξὺ διαβρωτικὸν μεγάλην ἐπιφέρον φλόγωσιν, φυλάττετε ὅμις τὰ σπέρματα, διότι θλώμενα καὶ μεθ' ὕδατος σακχαρώδους μιγνυόμενα ἀποτελοῦσι ποτὸν ἀρκούντως ἔτι δροσιστικὸν καὶ οἰκονομικώτατον.

Ο τοῦ λεμονίου ὀπὸς εἶναι ἀναντιρρήτως τὸ ἀριστον τῶν κατὰ τῆς στομακάκης γνωστῶν φαρμάκων. Ὅγιεινὸς κατ' ἐξοχήν, οὐ μόνον θεραπεύει τὸ νόσημα, ἀλλ' ὅπερ κάλλιον, καὶ προλαμβάνει αὐτό. Εὐλόγως λοιπὸν οἱ ναῦται τῆς πατρίδος μου συνεχῇ ποιοῦνται τοῦ λεμονίου χρῆσιν ἐπὶ τῶν πλοίων, ἐπειδὴ δὲ τὴν ὑγιεινὴν ταύτην ἐλησμόνησε προφύλαξιν, ἡ ναγκάσθη τολμηρὸς ἄγγλος πλοίαρχος κατὰ τὴν πρὸ τὸν βό-

ρειον πόλον ἐκδρομήν του νὰ ἐπίσχῃ τὰ ἔλκηθρα, ἐπειδὴ ἡ στομακάκη κατέστρεφε τὸ πλήρωμα. Ἀφθονος ὅποιο λεμονίου προμήθεια ἥδυνατο ἵσως νὰ μεταβάλῃ τὴν ἐκβασιν τῆς ἐπιχειρίσεως.

· Υμεῖς δέ, χρίεσσα ἀναγνώστρια, ἡ τοσοῦτον ἐπιχαρίτως τὴν λευκότητα τῶν ὀδόντων καὶ τὸ χιονόχρουν τῆς χειρὸς πρὸς θαυμασμὸν ἐπιδεικνυμένη, θέλετε νὰ διασφαλάξῃτε ἐπὶ πολὺ ἀδλαβῆ ταῦτα; Ἐπιτρίβετε καθ' ἐκάστην πρωίαν τὸ στόμα δι' ἐλαφρῶς πεπιεσμένου λεμονίου, προτιμᾶτε δὲ διὰ τὰς χειρας ἀντὶ τοῦ ἐκ γλυκερίνης ἡ ιεόρας σάπωνος τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ καρποῦ τούτου.

· Επιτραπήτω μοι δὲ ἡ ἀδιακρισία, ἀφ' οὗ δὲν ἀναφέρω πρόσωπα, ἀλλ' εἰς γενικότητας περιορίζομαι μόνον. Υποφέρετε ἐκ νευραλγιῶν, ἔχετε ἀκροχορδόνας ἐπὶ τοῦ προσώπου ἡ χείμετλα εἰς τοὺς πόδας, ἡ μετὰ λύπης βλέπετε τὴν μακρὰν μέλαιναν κόμην ἀποχαιρετῶσαν ὅμις; Καταφύγετε εἰς τὸ λεμόνιον, ὅπερ ὡς ἀγαθὸς ἡγεμὼν προθύμιως πάντοτε θὰ ὑπηρετήσῃ ἥμιν. Προλαμβάνει τὰ χείμετλα δι' ἡμερησίου ἐπὶ τοῦ ἀπειλουμένου μέρους τριθῆς, καταπαύει τὴν νευραλγίαν δι' ἐπανειλημμένης ἐπὶ τοῦ προσθεβλημένου μέρους ἐπιθέσεως, ἐκμηδενίζει τὰς μικρὰς ἐκείνας ὑπερσαρκώσεις, τὰς τοσοῦτον ἀσχημίζουσας τὸ ὠραῖον ὑμῶν πρόσωπον καὶ ἀσφαλῶς ἐνισχύει τὰς ρίζας τῆς ἀνταύγειαν πτερῶν κόρακος ἔχουσης μελαίνης κόμης ὑμῶν.

· Άλλὰ σύγγνωτέ μοι.... · Εν ᾧ ὑμεῖς ἀπὸ ἐօρτῆς εἰς ἐօρτήν τρέχετε καὶ ἀπὸ διασκεδάσεως εἰς διασκέδασιν, ὁ σύζυγος ὑμῶν μένει ἵσως καθηλωμένος ὑπὸ τῆς ἀρθρίτιδος ἐπὶ τῆς ἔδρας του, μόνος ἐν τῷ βάθει τοῦ ἐρήμου καπνιστηρίου του! · Ο πτωχὸς δυστυχής! Διατί δὲν κατέφυγε καὶ οὗτος εἰς τὸ λεμόνιον; · Ήθελε παρατηρήσει τάχιστα, ὅτι ὁ ὀπὸς τούτου καὶ κατὰ τῶν τρομερῶν προσθολῶν τῆς ὁξείας ἀρθρίτιδος εἶναι ἐξαίρετος. Καταπαύει τόν πένον ἐξ ἄπαντος καὶ οὐδέποτε κουράζει τὸν ἀσθενῆ.

· Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἔχει τι τὸ καλὸν ὁ μικρὸς οὗτος κιτρίνου χρώματος καὶ δριμὺς τὸν χυμὸν παραγνωρίζομενος καρπός.

(κατὰ τὸ γαλλικόν)

ΜΙΧΑΗΛ Α. ΒΙΣΤΗΣ

Καθηγητὴς ἐν Γαλατίᾳ.